

Królikowska-Waś, Krystyna

Samocena osób uczestniczących w programie "Lepsza Przyszłość" finansowanym przez Unię Europejską

Rocznik Żyrardowski 8, 653-664

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Krystyna Królikowska-Waś

Samoocena osób uczestniczących w programie „Lepsza Przyszłość” finansowanym przez Unię Europejską

Wstęp

W okresie 01.09.2009–30.06.2010 w Wyższej Szkole Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie realizowany był program PO KL „Lepsza Przyszłość” 09.03.00–14.020/08.00. Program był finansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

W każdy piątek w godzinach 10.00–19.00 w wyznaczonych lokalach Szkoły dyżurowali psycholog i doradca zawodowy. Program był przeznaczony dla uczącej się młodzieży w wieku od 15 oraz dla osób dorosłych, zarówno pracujących, jak i bezrobotnych, w wieku od 25 do 64 lat.

Niniejszy artykuł jest skrótowym omówieniem wyników badania testem MSEI, czyli Wielowymiarowym Kwestionariuszem Samooceny, w polskiej adaptacji, przygotowanej przez Pracownię Testów Psychologicznych. Dane, o których mowa, stanowią integralną część zebranego w ramach programu materiału. Test wypełniały tylko te osoby, które wyraziły na to chęć, a każda z nich otrzymała opracowany, specjalnie dla niej, opis samooceny. W sumie na 133 osoby, które zgłosiły się do programu, test wypełniło 86 osób (68 kobiet i 18 mężczyzn). Stanowi to dość obszerny materiał, który warto przedstawić, ponieważ przeprowadzona analiza wykazała istnienie interesujących tendencji, uwarunkowanych określonymi czynnikami.

Pragnę uspokoić wszystkie osoby, które zdecydowały się poddać testowi MSEI. Analiza danych, w żadnym wypadku, nie ujawni indywidualnych preferencji konkretnych osób. Zestawione w tabelach wyniki zbiorcze zostaną wykorzystane wyłącznie do sformułowania wniosków ogólnych.

Analiza rezultatów badania testem MSEI

Co to jest samoocena? Przytaczam kilka określeń tego pojęcia:

„Samoocena to sądy o sobie samym opisowe i wartościujące – obrazujące afektywne postawy podmiotu wobec samego siebie”¹;

„Samoocena to poczucie własnej wartości”²;

„Samoocena to dokonywane przez ludzi oszacowania wartości samych siebie – to znaczy rozmiaru, w jaki spostrzegają siebie jako dobrych, kompetentnych i przyzwoitych”³.

Samoocena nie jest monolitem. Składa się, co wyraźnie precyzują przytoczone określenia, z sądów i opinii o sobie, dotyczących różnych cech. Tak więc są tacy, którzy wysoko cenią swoją wiedzę, a nisko atrakcyjność fizyczną. Inni są zadowoleni z wyników osiągniętych w sporcie, a mają nienajlepsze zdanie o swoich umiejętnościach związanych z uczeniem się. Są oczywiście i takie osoby, które mają wysoką samoocenę w każdym zakresie i takie, których samoocena jest niska.

Samoocena, na szczęście, nie jest wielkością stałą. Zmienia się pod wpływem określonych zdarzeń, osiągniętych sukcesów (rośnie), ale i porażek (poziom samooceny obniża się). Takie zmiany mogą być długoterminowe albo chwilowe. Ktoś dostał naganę od szefa i jego, wysoka do tej pory, samoocena w zakresie bycia kompetentnym obniża się. Tyle, że jest to zazwyczaj zmiana chwilowa, krótkotrwała.

Wielowymiarowy Kwestionariusz Osobowości (MSEI) określa zarówno poziom samooceny ogólnej, jak i poziom samooceny częściowych, które się na nią składają.

Chęć sprawdzenia poziomu samooceny wyraziło 68 kobiet i 18 mężczyzn. W rezultacie otrzymano interesujące dane, na podstawie których można odpowiedzieć na następujące pytania:

1. Czy i jakie różnice w poziomie samooceny ogólnej i samooceny częściowych uwarunkowane są płcią osób biorących udział w programie?
2. Czy i jakie różnice w poziomie samooceny ogólnej uwarunkowane są wiekiem osób biorących udział w programie?
3. Czy i jakie różnice w poziomie samooceny ogólnej wystąpią pomiędzy grupą osób pracujących, a tymi, którzy nie pracują?

¹ D. Ferenc, *Wielowymiarowy kwestionariusz samooceny MSEI*, wyd. Pracownia Testów Psychologicznych Warszawa 2008, s. 7.

² *Ja, my, oni. O sensie i jakości życia*, Poradnik psychologiczny Polityki, nr 1 2009, s. 18.

³ E. Aronson, T.D. Wilson, R.M. Akert, *Psychologia społeczna*, wyd. Zysk i S-ka, Warszawa 1987, s. 684.

W celu otrzymania odpowiedzi na przytoczone pytania zestawiałam wyniki testu MSEI w kolejnych tabelach.

Tabela 1a. Wskaźniki samooceny ogólnej kobiet i mężczyzn uczestniczących w programie

Wskaźnik samooceny	Kobiety N = 68		Mężczyźni N = 18	
	Liczba	%	Liczba	%
Bardzo wysoka	5	7,4	0	0
Wysoka	11	16,2	7	38,9
Podwyższona	8	11,8	3	16,7
Średnia	26	38,2	2	11
Obniżona	4	5,9	3	16,7
Niska	11	16,2	3	16,7
Bardzo niska	3	4,3	0	0
Razem	68	100	18	100

Osoby, które uzyskały wysokie, dobre wyniki akceptują siebie w pełni. Mają dobre zdanie o sobie, są zadowolone z życia i spokojne o przyszłość. Na przeciwległym krańcu znajdują się ci, którzy uważają, że nic nie znaczą, są niepewni siebie i swojej przyszłości, a porównanie z innymi ludźmi zawsze wypada na ich niekorzyść. Pośrodku skali ocen znajdują się osoby, które nie myślą o sobie z niechęcią, ale też nie są sobą zachwycone; nie są tymi najgorszymi, ale do najlepszych – ich zdaniem – też nie należą. Po prostu „średniacy”.

Tabela 1b⁴. Samoocena ogólna kobiet i mężczyzn, uwzględniająca trzy poziomy – ponadprzeciętny, średni i poniżej przeciętnej

Wskaźnik samooceny	Kobiety N = 68		Mężczyźni N = 18	
	Liczba	%	Liczba	%
B. wysoka Wysoka Podwyższona	24	35,4	10	55,6
Średnia	26	38,2	2	11,1
Obniżona Niska B. niska	18	38,2	6	33,3
Razem	68	100	18	100

Dane przedstawione w tabeli 1a wykazały, że w grupie kobiet znalazły się i takie, które mają bardzo wysoki wskaźnik samooceny ogólnej, jak

⁴ Kolejne tabele są opracowane wg takiego samego podziału wskaźników samooceny na trzy grupy.

i te, które oceniają siebie bardzo niekorzystnie. W przypadku mężczyzn takie krańcowe oceny nie występują.

W celu większej przejrzystości tabel utworzyłam ze wskaźników samooceny trzy grupy. Do pierwszej z nich zaliczyłam wskaźniki – bardzo wysoka, wysoka i podwyższona. Druga grupa obejmuje wskaźniki średnie; należą do niej osoby o przeciętnej samoocenie. Do trzeciej grupy zaliczyłam wskaźniki – obniżona, niska i bardzo niska. Do tej grupy należą osoby, które oceniają siebie poniżej przeciętnej, nie są z siebie zadowolone.

Z danych zawartych w tabeli 1b wynika, iż mężczyźni częściej niż kobiety są z siebie zadowoleni. Wskaźniki samooceny wyższej niż średnia wystąpiły u 55,6% mężczyzn, w porównaniu z 35,4% kobiet. Z kolei kobiety znacznie częściej niż mężczyźni oceniają siebie jako przeciętne. Wskaźniki samooceny niższej niż przeciętna są zbliżone w obu grupach.

Podsumowując tę część analizy wyników można stwierdzić, iż w przypadku samooceny ogólnej w grupie kobiet różnice pomiędzy jej poziomami nie są tak wyraziste, jak u mężczyzn, którzy oceniają siebie bardziej zdecydowanie, unikając ocen przeciętnych.

W dalszym ciągu analizy wyników przedstawiono dane dotyczące samoocen częściowych. Pierwszą z nich jest samoocena w zakresie kompetencji, tak też określona w MSEI.

Tabela 2. Samoocena w zakresie kompetencji

Wskaźnik samooceny	Kobiety N = 68		Mężczyźni N = 18	
	Liczba	%	Liczba	%
B. wysoka Wysoka Podwyższona	32	47,1	12	66,7
Średnia	19	27,9	4	22,2
Obniżona Niska B. niska	17	25,0	2	11,1
Razem	68	100	18	100

Ktoś, kto uzyskuje wysokie wyniki w tym zakresie uważa, że jest osobą zdolną, że szybko opanowuje nowy materiał i że jego kompetencje są wysokie. Z kolei osoba, której wyniki są niskie uważa, że nic nie potrafi, że zawsze ma kłopoty z nauką, że jest mało zdolna, że w niczym nie jest naprawdę dobra. Osoba, która uzyskuje wynik średni plasuje się pomiędzy dwoma opisanymi skrajnościami.

Wyniki przedstawione w tabeli 2 wskazują na fakt, iż większość mężczyzn (66,75) ocenia swoje kompetencje powyżej przeciętnej. Podobne

zdanie o sobie ma mniej niż połowa liczby kobiet (47,1%). Jednak zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet jest przewaga osób zadowolonych ze swoich kompetencji. Różnica wskazująca na istnienie wyraźnej tendencji występuje także przy porównaniu wskaźników procentowych osób niezadowolonych ze swoich kompetencji. W grupie mężczyzn jest to tylko 11,1%, a w grupie kobiet 25,0%.

Kolejna cząstkowa samoocena dotyczy relacji z bliskimi⁵.

Samoocena w zakresie relacji z bliskimi (w MSEI nazwana Bycie Kochanym) to niezwykle ważny element samooceny ogólnej. Poczucie, że się jest kochanym, akceptowanym przez bliskich, zaspokaja – w ogromnym stopniu – jedną z podstawowych potrzeb człowieka, potrzebę bezpieczeństwa. Osoby, które mają wysoką samoocenę w zakresie relacji z bliskimi nie tylko czują się kochane, ale także kochają swoją rodzinę i potrafią otwarcie wyrażać swoje wobec niej uczucia.

Te natomiast osoby, których samoocena dotycząca relacji z bliskimi plasuje się poniżej średniej czują się niekochane, nieakceptowane, wręcz odrzucane przez członków rodziny.

Uważają, iż nie mogą oczekiwać wsparcia nawet wtedy, kiedy go najbardziej potrzebują.

Wątpią w trwałość swojego związku z drugim człowiekiem i są przekonane, że nie potrafią okazywać swej miłości innym. Za ten stan rzeczy winią przede wszystkim siebie.

Średnie wskaźniki samooceny w zakresie relacji rodzinnych mają te osoby, których funkcjonowanie w rodzinie układa się różnie. Mają np. znakomite relacje ze współmałżonkiem i młodszymi dziećmi, a gorsze ze zbuntowanymi nastolatkami czy teściową.

Nie stanowi to dla nich tak wielkiego problemu, żeby ich poczucie bycia kochanym(a) spadło poniżej średniej.

Analiza wyników zestawionych w tabeli 3 wykazała, iż nie ma wyraźnych różnic pomiędzy porównywanymi wskaźnikami uwarunkowanych płcią uczestniczących w programie osób. Zadowolonych z relacji z bliskimi jest 38,2% kobiet i nieco mniej (33,3%) mężczyzn. Niezadowolone z kontaktów rodzinnych wyraża 23,6% kobiet i nieco więcej (27,8%) mężczyzn. Generalnie więcej osób ocenia swoje relacje jako średnie i powyżej średnich, niż tych, którzy źle postrzegają swoje kontakty z rodziną.

⁵ Wszystkie opisy samoocen cząstkowych pochodzą z przeprowadzonych badań ankietowych.

Tabela 3. Samoocena w zakresie relacji z bliskimi

Wskaźnik samooceny	Kobiety N = 68		Mężczyźni N = 18	
	Liczba	%	Liczba	%
B. wysoka Wysoka Podwyższona	26	38,2	6	33,3
Średnia	26	38,2	7	38,9
Obniżona Niska B. niska	16	23,6	5	27,8
Razem	68	100	18	100

Człowiek ocenia nie tylko swoje relacje z najbliższą rodziną. Ważne dla niego jest też to, jak funkcjonuje w kontaktach ze znajomymi, przyjaciółmi, współpracownikami, jednym słowem – z otoczeniem pozarodzinnym.

Samoocena w tym zakresie (w MSEI – Popularność) mieści się, podobnie jak bycie kochanym, w kategorii kontaktów międzyludzkich.

Osoba, która uzyskuje wyniki powyżej średniej sądzi, że otoczenie ją lubi, że ludzie chcą przebywać w jej towarzystwie. Uważa, że w swoim środowisku cieszy się mniejszą lub większą popularnością i że każdy, kto ją pozna na pewno polubi. Innymi słowy, że w grupach, do których należy ma niekwestionowany status „gwiazdy”, którą wszyscy podziwiają i która z wszystkimi ma dobre, pozytywne relacje.

Natomiast ktoś, kto ocenia siebie nisko uważa, że ludzie go nie lubią, że jego obecność drażni innych, że najlepiej by było, gdyby usunął się w kącie. Boi się nawiązywania nowych kontaktów, ponieważ sądzi, że zostanie odrzucony.

Gdyby te osądy były prawdziwe, a nie zawsze tak jest, to taka osoba w badaniach socjometrycznych uzyskałaby status odrzuconej, a w najlepszym przypadku – izolowanej.

Środek skali zajmują ci, którym kontakty z otoczeniem układają się rozmaicie, raz lepiej, raz gorzej. Są do tego przyzwyczajeni, uważają – i słusznie – taki stan rzeczy za normalny, a zatem nie stanowi od dla nich problemu.

Analiza danych z tabeli 4 wskazuje, iż mężczyźni nieco lepiej oceniają swoją popularność niż kobiety. Można mówić o zarysowującej się tendencji. Wśród kobiet największy odsetek (39,7%) stanowią „średniaczki”. Jest ich nieco więcej niż w przypadku mężczyzn (33,3%), którzy z kolei mają najniższy odsetek osób niezadowolonych ze swoich kontaktów z otoczeniem (27,8%).

Tabela 4. Samoocena w zakresie popularności

Wskaźnik samooceny	Kobiety N = 68		Mężczyźni N = 18	
	Liczba	%	Liczba	%
B. wysoka Wysoka Podwyższona	18	26,5	7	38,9
Średnia	27	39,7	6	33,3
Obniżona Niska B. niska	23	33,8	5	27,8
Razem	68	100	18	100

Samoocena w zakresie umiejętności przewodzenia innym (w nomenklaturze MSEI to Zdolności Przywódcze) stanowi kolejny element składowy samooceny ogólnej.

Osoby, które uzyskują wysokie wyniki sądzą, że umieją przewodzić innymi, nadają się na szefów, ponieważ są stanowcze, wzbudzają szacunek i są autorytetem.

Tabela 5. Samoocena w zakresie zdolności przywódczych

Wskaźnik samooceny	Kobiety N = 68		Mężczyźni N = 18	
	Liczba	%	Liczba	%
B. wysoka Wysoka Podwyższona	29	42,4	10	55,6
Średni	25	36,8	6	33,3
Obniżona Niska B. niska	14	20,6	2	11,1
Razem	68	100	18	100

Osoby, których samoocena jest poniżej średniej wolą, żeby to nimi kierowano. Uważają, że są nieasertywne, przegrywają w sporach, nie umieją rozwiązywać konfliktów.

Pośrodku znajdują się ci, którzy w razie potrzeby pokierują innymi, ale nie jest to ich marzenie.

Z tabeli 5 wynika, że większy jest odsetek mężczyzn, którzy dobrze oceniają swoje zdolności przywódcze (55,6%) niż kobiet (42,6%). Średni poziom zdolności przywódczych jest zbliżony w obu grupach i – w konsekwencji – mniej mężczyzn niż kobiet jest zdania, iż nie nadaje się na szefa.

Relacje z rodziną, otoczeniem i zdolności przywódcze to aspekty samooceny ogólnej związane z umiejętnością lub jej brakiem nawiązywania określonych rodzajów kontaktów społecznych.

Kolejny element samooceny jest ściśle związany z taką cechą osobowości, jak temperament. Ten aspekt oceny to samokontrola (tak określaną w MSEI), czyli umiejętność panowania nad sobą.

Osoba, która ma wysokie, powyżej średniej, wskaźniki uważa, iż potrafi panować nad swoimi emocjami, nie da się wyprowadzić z równowagi nawet w trudnych sytuacjach, wszystko, co zaplanowała, doprowadza konsekwentnie do końca, jest zdyscyplinowana i wytrwała.

Ktoś, kto ma wyniki poniżej średniej ocenia siebie jako osobę niezdyscyplinowaną, taką, która łatwo ulega emocjom, nie kończy jednej czynności, a zaczyna drugą. Łatwo się zniechęca.

Pomiędzy tymi skrajnościami plasują się ci, których funkcjonowanie, w ogromnej mierze zależy od zadania, które mają wykonać. Jeśli jest trudne lub nudne, szybko się zniechęcają, jeśli ciekawe, potrafią doprowadzić rozpoczęte działania do końca.

Tabela 6. Samoocena w zakresie samokontroli

Wskaźniki samooceny	Kobiety N = 68		Mężczyźni N = 18	
	Liczba	%	Liczba	%
B. wysoka Wysoka Podwyższona	24	35,3	7	38,9
Średnia	23	33,8	4	22,2
Obniżona Niska B. niska	21	30,9	7	38,9
Razem	68	100	18	100

Na podstawie danych, przedstawionych w tabeli 6 można stwierdzić, iż samoocena w zakresie samokontroli jest podobna w porównywanych grupach kobiet i mężczyzn.

Jedynie w przypadku średniego wskaźnika odsetek mężczyzn (22,2%) jest wyraźnie mniejszy niż kobiet (33,8%).

Jak oceniamy swoje postępowanie? Czy jest ono zgodne z ogólnie przyjętymi normami i zasadami? Czy, porównując siebie z innymi ludźmi uważamy, że jesteśmy lepsi od nich czy może tacy sami. W teście MSEI ten aspekt samooceny ogólnej został określony jako samoakceptacja moralna. Osoby, które uzyskują wyniki wyższe od przeciętnego są zdania, że postępują zgodnie z obowiązującymi zasadami. Im wynik wyższy, tym większa pewność, że ich postępowanie może być wzorem dla innych. Osoby uzyskujące niskie wyniki sądzą, że prowadzą niemoralne życie, że często robią rzeczy niezgodne z zasadami funkcjonowania społecznego. Są

niezadowolone ze swojego systemu wartości. Ci, którzy mają wyniki średnie uważają, że – na ogół – zachowują się przyzwoicie, ale zdarza im się popełnić jakieś wykroczenie dla własnej korzyści, niekoniecznie materialnej, czasem moralnej, kiedy celowo udają, że są inni, lepsi.

Porównanie wskaźników samooceny w tym zakresie wykazało, iż zarówno większość kobiet (69,1%), jak i mężczyzn (72,2%) ocenia swoje zachowanie jako niebudzące zastrzeżeń. Przeciwnego zdania jest zaledwie 10,3% kobiet i 11,1% mężczyzn.

Osoby biorące udział w programie i poddające się testowi MSEI oceniały także zarówno swój wygląd zewnętrzny (atrakcyjność fizyczną), jak i swoją kondycję zdrowotną (witalność).

Wysokie wyniki w zakresie obu wymienionych samoocen częściowych świadczyły, że osoby, które je uzyskały uważają, iż są atrakcyjne i zdrowe. Osoby z niskimi wynikami nie były zadowolone ze swojego wyglądu, wątpiły w swoją atrakcyjność seksualną, a nisko oceniana witalność świadczyła o złym samopoczuciu, dolegliwościach fizycznych.

Oczywiście niski wynik w zakresie atrakcyjności fizycznej nie oznaczał, że i witalność jest źle oceniana. Wskaźniki samooceny świadczące o jej średnim poziomie uzyskiwały osoby, które oceniały się jako przeciętne, czy to pod względem urody czy zdrowia.

W przypadku kobiet wskaźniki samooceny w zakresie atrakcyjności fizycznej rozkładają się równomiernie. 32,2% kobiet jest zadowolonych ze swego wyglądu i tyle samo ocenia go jako przeciętne. Nieco więcej, bo 35,4% kobiet uważa, iż nie są atrakcyjne.

Inaczej rozkładają się wyniki w badanej grupie mężczyzn. Zdecydowanie najwięcej (55,6%) mężczyzn określa swój wygląd jako przeciętny, a odsetek mężczyzn, którzy uważają się za atrakcyjnych jest taki sam, jak tych, którzy sądzą, że są nieładni (22,2%).

Porównanie wyników odnoszących się do witalności wykazało, iż większy odsetek mężczyzn (38,9%) w porównaniu z kobietami (29,4%) narzeka na swoje zdrowie, a mniejszy (27,8%) niż w przypadku kobiet (36,8%) ocenia swoją kondycję fizyczną jako przeciętną. Zadowolonych ze swojego stanu zdrowia jest 33,3% mężczyzn i 33,8% kobiet, a więc różnicy w zasadzie brak.

Kolejna część analizy jest poświęcona znalezieniu odpowiedzi na pytanie, czy wiek osób uczestniczących w programie wpływa na wielkość wskaźników samooceny ogólnej; czy jest tak, iż z wiekiem samoocena ogólna obniża się, rośnie lub że taka zależność nie istnieje.

Tabela 7. Wiek osób biorących udział w programie a wskaźniki samooceny

Wskaźniki samooceny	Wiek 15–30 N = 38	Wiek 31–50 N = 30	Wiek 51–64 N = 18
	%	%	%
B. wysoka Wysoka Podwyższona	50,0	36,7	22,2
Średnia	18,4	33,3	61,1
Obniżona Niska B. niska	31,6	30,0	16,7
Razem	100	100	100

Dane zawarte w tabeli 7 wskazują, iż wraz z wiekiem maleje odsetek osób, których samoocena ogólna jest wyższa od przeciętnej. Rośnie natomiast odsetek osób, których samoocena ogólna jest średnia, osób, które myślą o sobie, iż są przeciętne. Ciekawym wydaje się fakt, że w najstarszej badanej grupie jest najmniejszy odsetek osób niezadowolonych z siebie. Jest ich prawie dwa razy mniej niż w pozostałych grupach wiekowych.

Tabela 8. Zatrudnienie osób biorących udział w programie a wskaźniki samooceny

Wskaźniki samooceny	Osoby pracujące N = 57	Osoby niepracujące N = 29
	%	%
Bardzo wysoka Wysoka Podwyższona	49,1	24,2
Średnia	29,8	37,9
Obniżona Niska Bardzo niska	21,1	37,9
Razem	100	100

Wyższą, ponadprzeciętną samoocenę ogólną mają osoby pracujące, w porównaniu z tymi, które nie pracują. Z kolei wśród niepracujących tyle samo osób (37,9%) ocenia siebie jako przeciętne i jako niezadowolone z siebie. Najmniej osób w tej grupie (24,2%) ma samoocenę ogólną wyższą od przeciętnej.

Podsumowanie

Przed przystąpieniem do analizy wyników sformułowano trzy pytania, trzy cele badawcze. Chciano sprawdzić, czy i jak wielkość wskaźników samooceny, zarówno ogólnej, jak i samoocen cząstkowych, zależy od płci,

wieku i faktu zatrudnienia osób biorących udział w programie „Lepsza Przyszłość”.

Analiza danych uzyskanych w wyniku przebadania 86 osób Wielowymiarowym Kwestionariuszem Samooceny MSEI pozwoliła na sformułowanie kilku stwierdzeń, stanowiących odpowiedzi na postawione pytania.

Zanim jednak przedstawię te stwierdzenia chcę bardzo wyraźnie podkreślić, iż nie są to w żadnym wypadku stwierdzenia, które można bezkrytycznie uogólniać. Można mówić jedynie o tendencjach zarysowujących się w badanej grupie. Można też sformułować hipotezy wymagające dalszej, empirycznej weryfikacji.

Jest tak, ponieważ dane uzyskano w trakcie realizowania szerszego programu, którego celem była, ogólnie rzecz ujmując, pomoc osobom zgłaszającym się do Punktu Konsultacyjnego. Nie było zatem zaplanowanego doboru grup równoważnych pod względem wieku, płci, liczebności, poziomu wykształcenia itp. Jedynym kryterium wspólnym dla tych osób była chęć poznania samego siebie, poznania własnej samooceny, przy czym – i to jest ważne – motywy tego samopoznania mogły być bardzo różne.

Jednymi mogła kierować zwykła ciekawość, innymi chęć samodoskonalenia.

Z tych to powodów, podkreślam to jeszcze raz, wszystkie stwierdzenia odnoszą się wyłącznie do wyników uzyskanych od 86, konkretnych osób, biorących udział w programie.

Analiza wyników wykazała, że lepiej oceniają siebie mężczyźni w porównaniu z kobietami. Te wyższe wskaźniki samooceny ogólnej wynikają, najprawdopodobniej, z faktu, iż to właśnie mężczyźni mają lepszą samoocenę w zakresie kompetencji, popularności i zdolności przywódczych. Kobiety nie mają wyraźnej przewagi nad mężczyznami w żadnym z analizowanych elementów składowych samooceny ogólnej.

Okazało się także, iż z wiekiem maleje odsetek osób zadowolonych z siebie, tych, którzy mają samoocenę powyżej średniej, w tym wysoką i bardzo wysoką. Rośnie natomiast procent osób o średnim, przeciętnym, poziomie samooceny.

Ciekawym jest fakt, iż w najstarszej z badanych grupie wiekowej (51–64) najmniejszy odsetek osób (16,7%) ma wskaźnik samooceny poniżej średniego. W pozostałych grupach odsetki te wynoszą: w grupie 15–30 – 31,6%, a w grupie 31–50 – 30,0%.

Przypuszczam, iż fakt ten można zinterpretować pogodzeniem się większości osób w najstarszej grupie z istniejącym stanem rzeczy, upływem czasu oraz z zaakceptowaniem siebie.

Osoby pracujące mają wyższy wskaźnik samooceny ogólnej w porównaniu z tymi, którzy nie pracują. Ten wynik nie powinien budzić zdziwienia. Jest rzeczą oczywistą, że praca, oprócz korzyści materialnych, często wiąże się z poczuciem satysfakcji, spełnieniem, a to – na pewno – wpływa na samoocenę, podwyższa ją.

Reasumując, można stwierdzić, iż wystąpiły wyraźne zależności pomiędzy wskaźnikami poziomu samooceny a płcią, wiekiem i faktem zatrudnienia (bądź jego brakiem) osób biorących udział w programie, które poddały się testowi MSEI.

Self-esteem of participants of 'Better Future' – a programme sponsored by the European Union

Summary

The programme 'Better Future', implemented in 2009–2010 in the Local Government College in Zyrardow, aimed at giving advice by a vocational counsellor and a psychologist with regard to choice of profession, vocational retraining and means of jobseeking. 133 people participated in the programme. The survey into the participants' self-esteem was conducted among 86 people, including 68 women. According to the findings of the survey, men show more self-satisfaction than women. They are more competent and popular but they do not handle relationships with people who are close to them as well as women. Higher scores on the self-esteem scale were obtained by young people under the age of 30 and by employed people.